

Ceterum, Liberalismi sectam è fundamentis subvertit Augustinus (1) dicens: «Docuimus liberum arbitrium sic homini datum, »ut tamen et divinis legibus et humanis rectissime gravium supplicia constituta sint peccatorum: et pertinere, ad religiosos reges, »non solum adulteria vel homicidia vel hujusmodi alia flagitia »seu facinora, verum etiam sacrilegia severitate congrua cohibere.»

Et similiter Hieronymus (2): «Quod autem sursum deorsum »jactitant, liberum a nobis arbitrium destrui, audiant è contrario »eos arbitrii destruere libertatem, qui male eo abutuntur adversum »beneficium largitoris. Quis destruit arbitrium? Ille qui semper »Deo agit gratias, et quodcumque in suo rivulo fluit, ad fontem »refert. An qui dicit: *Recede a me, mundus sum*: non habeo te necessarium? Dedisti enim mihi semel arbitrii libertatem, ut faciam quod voluero. »

(1) Epist. 204 ad Dulcitium Tribunum.—(2) Epist. 133 ad Ctesiph. n. 6.

DISQUISITIO III.

DE ECCLESIA CHRISTI

seu

*Religionis Christianae prospectus
ubi etiam interseruntur
quae de Locis Theologicis dici solent.*

PROOEMIUM.

1. Ordinem nostrarum conceptionum perpendiculariter veteres Scholastici, aiebant; praemittendam quaestioni, quid res sit? illam priorem, an res sit? Ac jure quidem: Quis enim mente valeat modum, sive substantialem, sive accidentalem cogitare, re non praconcepta quam mens respiciat, et modus attingat? Cum ergo in praecedenti secunda Disquisitione ostendere tentaverimus, divinitus per Christum factam fuisse Religionis revelationem: jam exquirere aggredimur, quid ea sit: quo in labore tota versatur scientia sacra, seu supernaturalis Theologia. Verum non res simplex et incompleta existit ea, quam Deus per Christum hominibus revelavit, Religio; sed varia et admodum complexa, multis coalescens, praeter ipsius formam, intellectui illuminando veritatibus, et non paucis voluntati dirigendae mandatis.

2. Quae in istis evolvendis tenenda methodus, neque omnes consentiunt, neque parvi facienda quaestio; cum ad rerum elucidationem, et ad laboris difficultatem, et ad scientiae nobilitatem ac firmitatem non parum id spectet. Quo patet, eam excludendam et improbandam methodum, seu procedendi rationem, qua, nullo facto quaestionum theologicarum discrimine, proponuntur et evolvuntur prout occasio, seu caeca sors, ad palaestram eas adduxerit. Alii autem ordine aliquo, quod rationalis est naturae, gaudentes, ab iis aggrediendum esse rebus ad scientiam theologicam existimarunt, quae in ea nobiliores sunt ac praecipuae, sive ex natura

sua, sive successu temporis et origine. Alii denique ingenii humani naturae consulendum putant, cujus est, (uti auctor est Philosophus, et ipsa foret auctor experientia etiamsi nullus foret philosophus) a notioribus ad minus nota procedere; adeoque in Theologia, quemadmodum et in ceteris disciplinis, ab iis exordium sumendum quaestionibus, quae reliquis viam sternunt et lumen praebent, qualiscumque fuerit rerum, quae in iis pertractantur, natura.

3. Huic ergo sententiae morem geremus, et a causis ad effectus dilucidandos procedemus cum illae notiores extiterint, vel, è converso, ab effectibus: non enim est nobis propositum causas rerum vel effectus nude inquirere; sed argumenta potius et indicia quibus, quid verum sit, quidve falsum in ejusmodi elucescat. Scimus quidem alia nota esse vel ignota nondum christianis, vel in religione christiana tironibus; alia vero iis qui certa fide fuerunt in ea instituti: quapropter licet ea universim simus methodo usuri qua tironem et in re christiana inexpertum ad scientiam sacram deducamus; tamen nolumus reprehendi si alia insuper adhibuerimus argumenta credentibus firmissima, puta, Scripturae sacrae sententias, et Ecclesiae definita judicia. Nam iis qui Christi religioni fidem dedere, loco axiomatum ejusmodi argumenta existunt; ideoque non sunt ea defraudandi certitudine quae ex his in ceteras defluit quaestiones: reliquis autem, ut historica testimonia et gravissima, saltem, veritatis indicia prodesse possunt.

4. Ut hac ergo procedamus methodo, a Cano (1) laudata et ex-culta, et propius jam ad scientiam evolvendam sacram, Christi scilicet Religionem, adveniamus: primum decernendum ubinam, seu, quanam sit genuina Christi Religio? Diversi enim diversas venditant falsi nominis christianas religiones. Cum illa ergo muliere Samaritana debet salutis aeternae cupidus, ac Christi Religionis tiro similiter quaerere (2): *Domine, video quia Propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis, quia Jerosolymis est locus, ubi adorare oportet.* Samaritani enim Moysis legem colere opinabuntur; Judaei eandem utique sequebantur; at aliter Sadducaei, Pharisei aliter. Pariter, christianos se Nestoriani vocitant, Abyssini, Schismatici Graecanici, nec non Russiaci, Lutherani, Calvinistae, etc. Ea de causa ajebat Tertullianus (3): «Ordo rerum desiderabat illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est: quibus competat fides ipsa? Cujus sunt Scripturae? A quo, et per quos, et quando, et quibus sit tradita disciplina qua

(1) De Loc. Theol. P. 2. c. X.—(2) Jo. IV, 19.—(3) Praescrip. c. XIX.

»fiunt christiani? Ubi enim apparuerit esse veritatem et disciplinae »et fidei christianae; illic erit veritas Scripturarum et expositio- »num et omnium traditionum christianarum.»

Duo ergo in hac tertia disquisitione nos prosequi oportet; primum formam constitutionemque evolvere Religionis Christi, et ejusdem proprietates; secundum, quod ex priori consequitur, eandem a quavis, falsi nominis, christiana superstitione secernere. Quae non sunt admodum difficilia existimanda: *Misit enim Deus Filium suum in mundum, ut salvetur mundus per ipsum* (1), non unus tantum populus. Si ergo usque adeo prae lucebat vera lex Mosayca, ut diceret Dominus Samaritanis (2): *Vos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus, quia salus ex Judaeis est;* multo praestantior fulgore erit vera Christi Ecclesia, quasi *lux mundi, et civitas supra montem posita quae nequit abscondi* (3). Eam proinde Religionis Christianae, Deo favente, exquirimus notitiam qua cuilibet valeamus sectae dicere: *Vos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus, quia salus ex Catholica Ecclesia est.* Quod quidem scimus catholici, nec nobis opus est exquisitione; sed quo pacto valeamus nescientes edocere gradatim evolvemus, et difficultatibus dissipandis eorum qui non credunt obvii procedemus.

DIVISIO GENERALIS.

- CAPUT I. De principiis Ecclesiae.
 — II. De proprietatibus ejusdem.
 — III. De eadem singulariter dignoscenda.
 — IV. De ejusdem filiis, seu veris christianis.
 — V. De doctrinali Ecclesiae deposito.

CAPUT I.

De Principiis Ecclesiae Christi.

Principia rei cujusvis contingentis sunt vel intrinseca, seu constitutiva, vel extrinseca, seu causantia: unde in duos articulos caput primum dividimus.

(1) Jo. III, 17.—(2) Ibid. IV, 22.—(3) Matth. V, 14.